

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z odwołania R. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Bydgoszczy
o wypłatę emerytury w zbiegu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 maja 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 15 marca 2023 r., sygn. akt III AUa 1532/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego
240 zł (dwieście czterdzieści złotych), wraz z odsetkami z art. 98 §
1¹ k.p.c., tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 15 marca 2023 r. w sprawie z odwołania R. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Bydgoszczy w przedmiocie podjęcia wypłaty emerytury, na skutek apelacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 14 czerwca 2021 r., (którym zmieniono zaskarżoną decyzję i przyznano ubezpieczonemu prawo do wypłaty świadczenia (pkt 1) oraz zasądzone od organu rentowego na rzecz

ubezpieczonego 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego (pkt 2)), zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 oraz 2 i oddalił odwołanie.

Powyższy wyrok został przez odwołującego się zaskarżony skargą kasacyjną w całości. Skargę oparto na podstawie naruszenia prawa materialnego:

1) art. 95 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 504 ze zm.; dalej: ustawa emerytalna) w związku z art. 15a ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 2528; dalej: ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych), przez uznanie, iż przepisów tych nie stosuje się do ubezpieczonego, ponieważ został powołany do służby wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r., w sytuacji, gdy przepis art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej stanowi, że zasada wypłaty jednego świadczenia nie obowiązuje w przypadku, gdy wojskowe świadczenie emerytalne zostało obliczone według zasad określonych w art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, czyli że ubezpieczony nie musiał spełniać kryterium podmiotowego określonego w tej normie, w postaci powołania do służby wojskowej po dniu 1 stycznia 1999 r.;

2) art. 67 Konstytucji RP, który wskazuje że obywatel RP ma prawo do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego, przez taką wykładnię art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, który nakłada na obywatela, przyszłego biorcę świadczenia emerytalnego, istotne zaangażowanie w budowaniu swego kapitału emerytalnego przez wnoszenie składek na przyszłe zabezpieczenia podstawowych funkcji życiowych (mieszkanie, ubiór, leki, żywność etc.), czyli na zabezpieczenie społeczne. Dynamika życia osób ubezpieczonych, uczestniczenie w procesach gospodarczych, funkcjonowanie na rynku pracy, wnoszenie składek na konto indywidualne ubezpieczonych, skutkuje na procesy życiowe ubezpieczonego jego byt egzystencjalny w momencie, gdy nie jest on w stanie funkcjonować ze względu na wiek lub stan zdrowia na rynku pracy. Nie może być tak, by wnoszone składki obowiązkowe nie miały wpływu na świadczenie emerytalne takiej osoby, która przez określone okresy pracy wносиła takie składki na swoje konto w ZUS.

3) art. 32 Konstytucji RP i określonej w tej normie konstytucyjnej zasady równości, przez taką interpretację art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 16 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, która pozwala niezasadnie różnicować pracowników w zakresie obowiązku wnoszenia składek, polegający na zwolnieniu pracowników osiągających wynagrodzenia za pracę w stosunku rocznym kwotę 250% przeciętnego wynagrodzenia, z uwagi na to, że składki od kwoty przekraczającej 250% przeciętnego wynagrodzenia nie miałyby wpływu na wysokość emerytury oraz w kontekście tego nakładać na emerytów wojskowych obowiązek opłacania składek emerytalnych w sytuacji, gdy opłacanie tych składek emerytalnych od pobieranych wynagrodzeń, nie mogło mieć żadnego wpływu na wysokość ich świadczeń w przyszłości.

Skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i zasądzenie od organu rentownego ZUS kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na istotne zagadnienie prawne oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, a także na oczywistą zasadność skargi.

Skarżący wskazał, że istotne zagadnienie prawne dotyczy ustalenia, czy użyte w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej pojęcie „została obliczona na zasadach określonych w art. 15a lub art. 18e ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy oznacza emeryturę, która została przyznana na podstawie wyżej wymienionych przepisów, tzn. niewystarczające jest obliczenie emerytury na zasadach określonych w tych przepisach, a konieczne jest spełnienie w nich określonych przesłanek (odpowiedni czas powołania do służby wojskowej). Wskazał, że Sąd Najwyższy wydał w krótkim czasie w sprawie zbiegu emerytur dwa orzeczenia, w istocie konkurencyjne, wyrok z dnia 24 stycznia 2019 r. (sygn. akt I UK 426/17) w składzie trójkowym i uchwałę z dnia 15 grudnia 2021 r. (sygn. akt III UZP 7/21) w składzie 7-kowym, bez wpisania jej do księgi zasad prawnych. Skarżący podniósł również, że w sprawie powstała potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących

poważne wątpliwości, zwłaszcza po wejściu w życie nowelizacji ustaw zaopatrzeniowych wojska, policji i innych służb mundurowych, w kontekście tych zdarzeń, także wyroku Sądu Najwyższego, II NSNc 107/23, które podważają uzasadnienie uchwały z dnia 15 grudnia 2021 r., celem wyjaśnienia wątpliwości, w szczególności, czy możliwa jest taka interpretacja przepisów art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 15a ustawy zaopatrzeniowej żołnierzy zawodowych, która skutkuje różnicowaniem sytuacji emerytów w jednej klasie desygnatów oraz czy w obecnej sytuacji funkcjonującego systemu zaopatrzenia społecznego z pominięciem zasady solidarności społecznej oraz redystrybucji ryzyka między pracownikami w prawo skonkretyzowanego roszczenia, po osiągnięciu wieku emerytalnego, redystrybucji składek zgromadzonych po dniu 1 stycznia 1999 r., w wyniku „obowiązkowego” oszczędzania na fundusze emerytalne pod postacią pracowniczego świadczenia miesięcznego, skalkulowanego na podstawie ubezpieczeniowego rachunku pracowniczego prowadzonego przez ZUS.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie od skarżącego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wywodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne" (postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, nr 7-8, s. 51; z 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; z 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729). Obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Stosownie do utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 31/18, LEX nr 2508113; z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365). Konieczne jest wykazanie przez skarżącego, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, wyjaśnienie na czym one polegają, ich uzasadnienie, a także wskazanie rozbieżnych wariantów interpretacyjnych, z odwołaniem się do dotychczasowych poglądów orzecznictwa i dostępnego piśmiennictwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, LEX nr 2497706), a w szczególności przytoczenie i poddanie analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, LEX nr 2496319).

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się "oczywistość" zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu

podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171).

Analiza uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia oraz wniesionej skargi kasacyjnej nie pozwala na stwierdzenie, że zachodzą powołane przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z uwagi na to, że skarżący jako przyczynę uzasadniającą przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał występowanie istotnego zagadnienia prawnego, potrzebę wykładni przepisów i oczywistą zasadność skargi, stwierdzić należy, że zapatrywania te wzajemnie się wykluczają. Nie można bowiem równocześnie twierdzić, że rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonym wyroku było efektem oczywistego naruszenia przepisów rozumianego jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji, oraz sugerować, iż prawo to wymaga wykładni w ramach istotnego zagadnienia prawnego, które występuje wszakże tylko wtedy, gdy stosowanie konkretnych przepisów budzi poważne wątpliwości.

Odnosząc się w tym kontekście do wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podkreślić należy, że zawarte we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wątpliwości zostały już rozstrzygnięte uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21 (OSNP 2022 nr 6, poz. 58), zgodnie z którą ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do

emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych).

W uchwale tej Sąd Najwyższy szeroko wyjaśnił powody, dla których nie można zaakceptować stanowiska skarżącego, iż powinienem otrzymywać dwa świadczenia, a tym samym wyznaczył standard interpretacyjny, który obecnie nie pozwala akceptować wykładni prezentowanej w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17 (OSNP 2019 nr 9, poz. 114). W konkluzji Sąd Najwyższy w powiększonym składzie stanął na stanowisku, że budzący wątpliwości interpretacyjne zwrot "z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo 18e ustawy (zaopatrzeniowej)..." użyty w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, wykładany z uwzględnieniem reguł gramatycznych, systemowych i funkcjonalnych powinien być rozumiany jako odnoszący się tylko do żołnierzy, których emerytury są obliczane na podstawie tych przepisów, a zatem do żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej, odpowiednio po dniu 1 stycznia 1999 r. oraz po dniu 31 grudnia 2012 r.

W związku z powyższym nie zachodzą powoływane przez skarżącego przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, zwłaszcza w kontekście powołanej wyżej uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21 (zob. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2023 r., II USKP 115/22, LEX nr 3573183).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

(r.g.)

